

ГУ МВС України в Полтавській області
вул. Пушкіна, 83, м. Полтава, 36000

✓ **Національна академія внутрішніх справ
України**
пл. Солом'янська, 1, м. Київ - ДСП, 03035

*Щодо виконання рішення Європейського суду з прав людини
у справі «Галь проти України»*

16 квітня 2015 року Європейським судом з прав людини (далі – Європейський суд) було ухвалено рішення у справі «Галь проти України» (заява № 6759/11), яке набуло статусу остаточного 16 липня 2015 року.

У цьому рішенні Європейський суд констатував порушення пунктів 1 і 3 статті 5 Конвенції у зв'язку з триманням заявника під вартою без відповідного рішення суду більше сімдесяти двох годин і незабезпеченням органами влади доправлення заявника до суду впродовж зазначеного строку; пункту 1 статті 5 Конвенції у зв'язку з незаконним триманням заявника під вартою протягом окремих періодів під час досудового провадження (з 8 листопада до 29 грудня 2010 року та з 5 лютого до 25 березня 2011 року).

Крім того, Європейський суд зобов'язав державу сплатити заявнику 4 500 (чотири тисячі п'ятсот) євро відшкодування моральної шкоди та 2 032 (дві тисячі тридцять два) євро компенсації судових та інших витрат.

Факти справи та суть порушень викладено у стислому викладі рішення, що додається.

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» та п. 1 ст. 46 Конвенції рішення Європейського суду є обов'язковими для виконання.

Під виконанням рішення Європейського суду слід розуміти виплату відшкодування, а також вжиття державою додаткових заходів індивідуального

ВДЗР НАВС		
Вх. №	3562	
10	08	20 15
Кількість аркушів: 2		

характеру, спрямованих на усунення конкретного порушення, визначеного в рішенні Європейського суду, та заходів загального характеру, спрямованих на усунення підстави для надходження до Європейського суду аналогічних заяв проти України у майбутньому.

За цими критеріями Комітет міністрів Ради Європи здійснює оцінку виконання державою рішень Європейського суду, виходячи з інформації, наданої державними органами щодо заходів, вжитих на виконання вказаних рішень. Відповідні положення закріплені у Правилах Комітету міністрів Ради Європи щодо контролю за виконанням рішень Європейського суду та умов дружнього врегулювання (10 травня 2006 року).

Обсяг та суть заходів загального та індивідуального характеру, необхідних для виконання кожного конкретного рішення Європейського суду, безпосередньо залежать від характеру порушень, констатованих Європейським судом.

У цій справі Європейський суд, серед іншого, вкотре наголосив на тому, що *«...коли максимальний строк тримання під вартою є абсолютно чітким і визначеним законодавством, а отже заздалегідь відомим, органи влади, відповідальні за тримання під вартою, зобов'язані вжити усіх необхідних заходів для забезпечення неперевищення дозволеної тривалості тримання під вартою (див. рішення у справі «К.-Ф. проти Німеччини» (K.-F. v. Germany), від 27 листопада 1997, п. 72, Reports of Judgments and Decisions 1997-VII)»*. Європейський суд також зазначив, що *«відповідними положеннями Конституції України та Кримінально-процесуального кодексу України чітко передбачено, що максимальний строк тримання під вартою без рішення суду становить сімдесят дві години і протягом цього строку відповідні органи влади повинні доставити затриману особу до судді...»* (п. 26, 28 рішення).

Так, оскільки заявник у справі «Галь проти України» перебував під вартою без рішення суду протягом більше сімдесяти двох годин і, у порушення національного законодавства, був доправлений до суду лише після закінчення вищезазначеного строку, необхідними заходами для виконання цього рішення та попередження аналогічних порушень в майбутньому є:

- 1) забезпечення неухильного дотримання працівниками органів внутрішніх справ положень чинного законодавства України, в тому числі Конвенції та практики Європейського суду, щодо затримання осіб і тримання їх під вартою;
- 2) забезпечення професійної підготовки працівників органів внутрішніх справ з питань вивчення Конвенції та практики Європейського суду, зокрема щодо тримання осіб під вартою;
- 3) довести до відома працівників органів внутрішніх справ всіх рівнів висновки Європейського суду у цій справі.

Повідомляю, що найближчим часом офіційний переклад вказаного рішення буде надруковано у збірнику нормативно-правових актів «Офіційний вісник України» та розміщено на сайті Міністерства юстиції України (www.minjust.gov.ua).

З метою забезпечення належного звітування держави перед Комітетом міністрів прошу повідомити про результати розгляду цього листа до **10 вересня 2015 року**.

Додаток: стислий виклад рішення у справі «Галь проти України».

Борис Бабін

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

СПРАВА «ГАЛЬ ПРОТИ УКРАЇНИ»

(CASE OF GAL v. UKRAINE)

(Заяви № 6759/11)

Стислий виклад рішення від 16 квітня 2015 року

3 листопада 2010 року слідчим відділом управління по боротьбі з організованою злочинністю в Полтавській області Головного управління Міністерства внутрішніх справ України в Полтавській області (далі – відділ міліції) щодо заявника було порушено кримінальну справу в межах провадження щодо незаконного завищення цін при постачанні продуктів харчування. Через два дні (5 листопада 2010 року) заявника було затримано за підозрою у вчиненні злочину у сфері господарської діяльності.

8 листопада 2010 року заявника було допроваджено до Октябрського районного суду м. Полтави (далі – районний суд). На момент, коли заявник постав перед судом, пройшло 72 години і 10 хвилин з моменту його затримання. У судовому засіданні, яке тривало близько години, районний суд на підставі статті 165² Кримінально-процесуального кодексу України продовжив строк тримання заявника під вартою до десяти діб, не навівши жодних конкретних підстав для свого рішення. Того ж дня захисник заявника звернувся до суду із скаргою на незаконне затримання та взяття заявника під варту, проте цю скаргу було розглянуто лише 15 листопада 2010 року і у її задоволенні відмовлено.

Під час судового засідання 15 листопада 2010 року районний суд також обрав заявникові запобіжний захід у вигляді взяття під варту, не вказавши строку тримання та навівши стандартне обґрунтування, посилаючись на серйозність обвинувачень, ризик перешкоджання слідству, а також на особисті характеристики без будь-якого подальшого пояснення.

29 грудня 2010 року районний суд продовжив строк тримання заявника під вартою на строк до трьох місяців, тобто до 5 лютого 2011 року, навівши таке ж стандартне обґрунтування.

3 лютого 2011 року матеріали кримінальної справи щодо заявника було передано до районного суду. Через двадцять днів органи прокуратури відкликали справу з суду для виправлення деяких недоліків. 25 лютого 2011 року районний суд повернув матеріали справи прокурору, який того ж дня направив їх назад до суду.

25 березня 2011 року Ленінський районний суд м. Полтави розглянув клопотання про звільнення заявника з-під варти, подане його захисником, та задовольнив його. Запобіжний захід щодо заявника у вигляді тримання під вартою було замінено на підписку про невиїзд.

До Європейського суду заявник скаржився за пунктами 1 і 3 статті 5 Конвенції, що тримання його під вартою було незаконним та безпідставним, та що він не постав негайно після свого затримання перед судом. Він також скаржився за пунктом 4 статті 5 та статтею 13 Конвенції, що його скаргу на незаконність тримання під вартою не було розглянуто без зволікань. Європейський суд вирішив розглядати останню скаргу лише за пунктом 4 статті 5 Конвенції.

Розглянувши скаргу заявника за пунктами 1 і 3 статті 5 Конвенції, Європейський суд зазначив, що відповідними положеннями Конституції України та Кримінально-процесуального кодексу України чітко передбачено, що максимальний строк тримання під вартою без рішення суду становить сімдесят дві години і протягом цього строку відповідні органи влади повинні доставити затриману особу до суду. У цій справі органи влади не забезпечили доправлення заявника до суду впродовж передбаченого законодавством строку, а також не надали жодного обґрунтування відповідної затримки. У зв'язку з цим Європейський суд дійшов висновку, що тримання заявника під вартою протягом періоду, який перевищував сімдесят дві години без рішення суду, зробило таке тримання свавільним та незаконним, а тому було порушення пунктів 1 і 3 статті 5 Конвенції у зв'язку із триманням заявника під вартою до обрання судом запобіжного заходу.

Розглядаючи законність тримання заявника під вартою з моменту обрання йому запобіжного заходу, Європейський суд розділив увесь відповідний строк на окремі періоди.

Аналізуючи період з 8 до 15 листопада 2010 року, Європейський суд звернув увагу на те, що раніше він вже встановлював, що продовження строку затримання на підставі статті 165-2 Кримінально-процесуального кодексу України може бути виправданим тільки за конкретних обставин, і підстави для того, щоб не звільняти особу з-під варти, мають бути вагомими. Однак національний суд у своїй постанові від 8 листопада 2010 року не навів жодних підстав для продовження затримання заявника, а отже зазначена постанова має вважатися свавільною та невиправданою. Таким чином, Європейський суд констатував, що у період з 8 до 15 листопада 2010 року заявник перебував під вартою у порушення пункту 1 статті 5 Конвенції.

Щодо законності тримання заявника під вартою у період з 15 листопада до 29 грудня 2010 року Європейський суд зазначив, що відповідна постанова національного суду (15 листопада 2010 року) не встановлювала кінцевий строк застосування цього запобіжного заходу і повторювала стандартні підстави тримання заявника під вартою без розгляду правдоподібності таких підстав у контексті обставин конкретної ситуації заявника. Європейський суд відзначив, що невстановлення судом чіткого строку, навіть якщо максимально можлива тривалість застосування відповідного запобіжного заходу встановлена законодавством, не усуває елементи свавільності та невизначеності, в умовах яких заявник опинився у зазначений період. Відповідно, Європейський суд встановив порушення пункту 1 статті 5 Конвенції також і у зв'язку з цим періодом тримання заявника під вартою.

Розглянувши питання законності тримання заявника під вартою з 5 лютого до 25 березня 2011 року, Європейський суд нагадав, що він вже неодноразово розглядав та встановлював порушення пункту 1 статті 5 Конвенції у справах щодо практики тримання обвинувачених під вартою виключно на тій підставі, що обвинувальний висновок передано до суду першої інстанції. У зв'язку з цим Європейський суд вкотре наголосив, що практика тримання обвинувачених під вартою без конкретного юридичного підґрунтя несумісна з принципом юридичної визначеності та захисту від свавілля, які є наскрізним питанням Конвенції та принципу верховенства права. Таким чином, Європейський суд констатував, що період тримання заявника під вартою з 5 лютого до 25 березня 2011 року не відповідав пункту 1 статті 5 Конвенції.

У відповідь на скарги заявника за пунктом 4 статті 5 Конвенції Європейський суд зазначив, що захисник заявника подав скаргу того ж дня, коли заявника було допроваджено до судді та коли мала розглядатися законність його затримання та взяття під варту. Проте його скаргу було розглянуто судом не того дня, а через сім днів. Європейський суд вказав на відсутність особливих обставин, які б дали підстави вважати, що цей період був надто тривалим або що розгляд питання стосовно тримання заявника під вартою не відповідав вимозі щодо оперативності. У зв'язку з цим Європейський суд дійшов висновку, що не було порушення пункту 4 статті 5 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Оголошує* решту скарг у заяві прийнятними;

2. *Постановляє*, що було порушення пунктів 1 і 3 статті 5 Конвенції щодо початкового періоду тримання заявника під вартою;

3. *Постановляє*, що було порушення пункту 1 статті 5 Конвенції щодо тримання заявника під вартою з 8 листопада до 29 грудня 2010 року та з 5 лютого до 25 березня 2011 року;

4. *Постановляє*, що не було порушення пункту 4 статті 5 Конвенції;

5. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має сплатити заявникові нижченаведені суми, які мають бути конвертовані у валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

(i) 4500 (чотири тисячі п'ятсот) євро відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-яких податків, що можуть нараховуватися;

(ii) 2032 (дві тисячі тридцять два) євро компенсації судових та інших витрат та додатково суму будь-яких податків, що можуть нараховуватися;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на вищезазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в цей період, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

6. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.»